

Motion till riksdagen

1987/88:Jo64

av Karl Erik Olsson m.fl. (c)

med anledning av prop. 1987/88:165 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m.m.

1985 års riksdagsbeslut om jordbruket innebar att en ansvarsfördelning kom till stånd mellan samhället och näringen. På animalieproduktionsidan fick näringen bära kostnaderna och ansvaret för en minskad produktion. Man sade bland annat i riksdagsbeslutet: "Liksom hittills bör näringen själv bära kostnaderna för en produktion av kött, fläsk, ägg och broiler utöver den samhällsekonomiskt motiverade. Näringen bör då enligt min mening ha frihet att producera den volym som är fördelaktig utifrån näringens egna utgångspunkter. Anpassningen av produktionen bör ske under hänsyntagande till den enskildes sociala och ekonomiska trygghet."

När det gällde spannmålsproduktionen och ansvaret för åkerarealen, däribland den s.k. överskottsarealen, skulle detta delas mellan samhället och näringen.

Animalieproduktsöverskottet har näringen klarat av under de förutsättningar som ställdes upp i och med 1985 års beslut. För spannmålsöverskottet har situationen snarare försämrats. Beslutet om att jordbruksöverskottet skulle bestå av spannmål byggde på antaganden om den framtida utvecklingen på världsmarknaden. Man ansåg då att en överproduktion av spannmål var mer lätthanterlig och kunde avsättas till lägre kostnad än en överproduktion av animalieprodukter. Dessa antaganden stämde då beslutet togs 1985, men sedan dess har utvecklingen inte stämt överens med antagandena. Med det förslag som nu föreligger från regeringen tar inte samhället det ansvar som fastställdes i och med beslutet 1985. Det investeringsstopp som har gällt nybyggnation av djurstallar för nötkreatur och svin kommer enligt förslaget i propositionen att upphöra den 31 december 1988.

I propositionen föreslår regeringen också att tvåprissystemet för mjölk avskaffas den 30 juni 1989.

Centerpartiet ser dessa båda åtgärder i kombination som djupt olyckliga. Vi kommer nedan att motivera vårt ställningstagande. Vi kommer även att behandla förhandlingssystemet och regeringens intentioner att röra medel avsatta för regleringskassorna.

Det 2-prissystem för mjölk som infördes 1985 var när det infördes en temporär lösning för att minska på mjölköverskottet, samt i och med att det infördes så skulle näringen få tillfälle att anpassa sina produktionsresurser.

Centerpartiet anser att den tid som 2-prissystemet fått verka är för kort. Nringen har under denna korta tid anpassat produktionsresurserna, dvs. både djurmateriel och investeringar, mot den volym 2-prissystemet syftade till. Djurmaterialet har anpassats väl, men antalet båsplatser finns till stor del kvar. Detta på grund av att systemet, som vi nämnt ovan, ej fått verka under en tillräckligt lång period.

Vi anser att det är för tidigt att nu besluta om avskaffande av 2-prissystemet. En borte gräns för 2-prissystemet bör sättas, för att motverka kapitalisering. Beslutet om avskaffande bör ej fattas så långt i förväg då detta kan ge upphov till en ej önskvärd uppbyggnad av produktionsresurserna.

Ett avskaffande av 2-prissystemet inom den tidsram som nu angivits innebär en betydande risk för att jordbruk med mjölkproduktion i skogsdominerade områden slås ut. Det är i dessa grupper som regeringens förslag kommer att slå hårdast. Det finns betydande risker att ett avskaffande av 2-prissystemet leder till att flera av de i dag befintliga jordbruken inom dessa områden får en så försämrad konkurrensförmåga och försämrad lönsamhet att de måste läggas ner. Den minskade lönsamheten kommer av en förväntad ökning av mjölkproduktionen, vilket skulle innebära att producentpriserna kommer att sjunka drastiskt.

Naringens företrädare har framlagt förslag om en zonindelning av Sverige, som i kombination med 2-prissystemet skulle bidra till att bevara mjölkproduktionen i skogslänen. Detta är ett exempel på att det finns möjligheter att få ett nytt system som fungerar i hela landet. Ett avskaffande av det nuvarande systemet, utan att ha ett ersättningsystem utvecklat, innebär att man undandrar delar av landet utvecklingsmöjligheter för olika näringsområden, i detta fallet jordbruket.

Beslut om avskaffande av 2-prissystemet bör ej fattas nu. Vi föreslår att 2-prissystemet ej blir permanent, men det bör behållas så länge obalansen i jordbrukets produktionsresurser kvarstår. Detta bör ges regeringen till känna.

När investeringsmöjligheterna släpps fria för djurstallar måste det i första hand gälla ersättningsbyggnation av redan befintliga djurstallar, i andra hand måste det gälla för kompletteringsbyggnation vid utvecklingsbara enheter främst inom familj jordbrukets ram.

När investeringsstoppet hävs måste det ersättas med ett annat system.

Centerpartiet anser att en etableringskontroll då bör införas att gälla för enheter som därmed uppnår 50 djurenheter. Vid nyinvesteringar måste hänsyn tas till det tillgängliga produktionsutrymmet, regional balans, jordbruket och miljön och till antalet djurenheter/ha. Denna föreslagna etableringskontroll måste utformas i samarbete mellan näringen och regeringen.

Inom jordbruket finns ett sparande för framtida investeringar avsatt på investeringskonton. Eftersom produktionsutrymmet är begränsat bör man överväga om detta sparande kan användas för andra områden än investe-

ringar i jordbrukets driftshyggnader. Andra områden skulle exempelvis vara skogsplantering och dränering.

Mot. 1987/88
Jo64

Användning av åkermarken

En minskning av animalieproduktionen har gett en ökad produktion av spannmål. Genom denna omfördelning ökar det egentliga ansvaret för samhället för spannmålsproduktionen. Jordbruket klarar inte själv att bära denna börda, utan samhället måste enligt vår mening bära en stor del och avlasta näringen. Omställning 90 innebär att spannmålsöverskottet begränsas med andra åtgärder. Samhället bör då även delta i kostnaderna för denna.

För den s.k. överskottsarealen finns enligt vår uppfattning ett stort antal lösningar. Vi har tidigare påpekat vikten av att all brukningsvärd åkermark bevaras. Det handlar enligt vår uppfattning om att tillföra nya grödor med nya användningsområden, t.ex. ersättning för fossila bränslen, råvaror till pappersmassa- och kemikalieindustrin etc. Samhället bör inom dessa områden medverka till att skapa en naturlig avsättningsmarknad för dessa produkter.

En omställning till ny produktion tar tid. Från näringens sida har dock ett flertal alternativ tagits fram, men intresset från staten att ge erforderlig uppbackning har varit begränsat eller helt saknats. Enligt vår mening har samhället lagt en för stor börda på näringen. Än mer orimlig blir emellertid situationen om regeringen, som nu föreslagits, försöker dra ner statens ansvar innan en lönsam alternativ användning av åkerarealen kommit till stånd. Den nedtrappningsperiod på 5 år som föreslagits av regeringen 1985, var orealistisk. Riksdagen har ej fattat något beslut om att en nedtrappning skall ske. Vi anser att med hänsyn till överskottsarealens kostnader är en nedtrappning fortfarande omöjlig.

Ny teknik och kunskapsuppbyggnad

Omställningen till alternativ produktion kommer att kräva ny teknik för ny produktion av nya produkter. Vi har därför föreslagit att 15 milj. kr. skall avsättas till teknikutveckling årligen ur de medel som inkommer från avgifterna på handelsgödsel.

Vi har i tidigare motioner anfört att regleringsmedel skall kunna användas för forskning och alternativ produktion.

Förhandlingssystemet och avtalsperioden

Det fria förhandlingssystem som införts inom jordbruksprisförhandlingarna innebär inte att det är omöjligt med fleråriga avtal. Jordbruket har behov av långa framförhållningsperioder och därmed också av fleråriga avtal.

I årets förhandlingar föreslog LRF att man borde ingå ett treårigt avtal. Jordbruksnämnden föreslog ett tvåårigt avtal. Till detta sade konsumentdelegationen nej. Jn säger i sitt förslag, bland annat följande. — "Jn anser av planerings- och stabiliseringsskäl att fleråriga prisregleringsperioder bör eftersträvas. Nämndens medlingsbud, vilket i princip godtogs av lantbru-

karnas förhandlingsdelegation, men avvisades av konsumentdelegationen, omfattade en period av två år." Regeringens förslag överensstämmer med Jn:s förslag men är ett ettårigt avtal. Behovet av en långsiktig jordbrukspolitik är stort, och därför bör fleråriga avtal eftersträvas. Detta bör ges regeringen till känna.

Mot. 1987/88
Jo64

Socker och sockerbetor

I propositionen behandlas utförligt prisreglering på sockerbetor och socker. Centerpartiet har i tidigare motioner anfört behovet av en stor inhemsk produktion av socker. Vi anser att den inhemska produktionen av socker bör uppgå till minst 95 % av den totala konsumtionen. En inhemsk produktion av socker fyller bl. a. två viktiga syften. Dels bibehålls beredskapsmålet vad gäller försörjning av socker, dels har betodling miljöfördelar, liksom fabrikspotatisodling, genom att åkermarken är bevuxen under en längre tid och minskar utlakningen av näringsämnen.

Regeringens förfarande med regleringsmedel

Jordbruksnämnden och regleringskassorna har haft befogenhet att sköta de medel som är avsedda att användas inom näringen. Det är med stor förvåning som vi nu kan se tendenser i propositionen när regeringen har för avsikt att frånta dessa organ ansvaret över medel som är avsedda för näringen. Detta beteende uttrycks tydligt på minst 2 platser i proposition 165.

I propositionen föreslår regeringen att man skall ta 100 miljoner från regleringsmedel och tillföra dessa medel till statskassan utan att motivera användningen av dem. Centerpartiet anser att det inte är ett acceptabelt förfaringsätt från regeringens sida. Detta bör ges regeringen till känna.

Hemställan

Med anledning av vad i motionen anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ej nu besluta om att avskaffa 2-prissystemet
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av en etableringskontroll för nybyggnad för animalieproduktion
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om alternativ användning av sparade medel i investeringsfonderna
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samhällets ansvar för överskottsproduktionen
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhandlingssystemet och avtalsperiodernas längd
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inhemsk produktion av socker
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regeringens förfarande med regleringsmedel.

Stockholm den 10 maj 1988

Mot. 1987/88
Jo64

Karl Erik Olsson (c)

Lennart Brunander (c)

Kerstin Göthberg (c)

Bertil Jonasson (c)

Karl-Anders Petersson (c)

